

DAFTAR ISI

HALAMAN JUDUL.....	i
HALAMAN PERSETUJUAN PEMBIMBING.....	ii
HALAMAN PENGESAHAN.....	iii
MOTTO.....	ii
PERSEMBAHAN.....	ii
KATA PENGANTAR.....	iii
PERNYATAAN.....	viii
DAFTAR ISI.....	xi
ABSTRAK.....	xii
BAB I PENDAHULUAN.....	Error! Bookmark not defined.
1.1 Latar Belakang.....	Error! Bookmark not defined.
1.2 Rumusan Masalah.....	Error! Bookmark not defined.
1.3 Batasan Masalah.....	Error! Bookmark not defined.
1.4 Tujuan Penelitian.....	Error! Bookmark not defined.
1.5 Manfaat Penelitian.....	Error! Bookmark not defined.
BAB II KAJIAN TEORI DAN KAJIAN RELEVAN.....	Error! Bookmark not defined.
2.1 Kajian Teori.....	6
2.1.1 Fonologi.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2 Morfologi.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.3 Morfofonemik.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.4 Pengertian Proses Morfofonemik.....	Error! Bookmark not defined.

2.1.5	Bentuk Bernasal Dan Tak Bernasal.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.6	Bahasa Melayu Jambi.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.7	Kependudukan Jambi Kota Seberang Kecamatan Pelayangan.	Error! Bookmark not defined.
2.2	Kajian Relevan.....	18

BAB III METODE PENELITIAN.....23

3.1	Pendekatan Penelitian.....	23
3.2	Data dan Sumber Data.....	23
3.2.1	Data.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.2	Sumber Data.....	25
3.3	Teknik Pengumpulan Data.....	25
3.4	Teknik Analisis Data.....	Error! Bookmark not defined.
3.5	Bagan Alir Penelitian.....	29

BAB IV HASIL PENELITIAN DAN PEMBAHASAN 30

4.1	Hasil Penelitian.....	30
4.1.1	Proses Morfofonemik pada Bahasa Melayu Jambi kawasan Jambi Kota Seberang Kelurahan Tahtul Yaman.....	30
4.1.1.1	Prefiks {N-}.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.2	Prefiks {kə-}.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.3	Prefiks {tə-}.....	Error! Bookmark not defined.

4.1.1.4	Prefiks {sə-}	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.5	Prefiks {di-}	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.6	Prefiks {bə-}	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.7	Prefiks {mə-}	Error! Bookmark not defined.
4.1.2	Jenis Perubahan Morfofonemik Bahasa Melayu Jambi kawasan jambi kota seberang.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.2. 1	Perubahan fonem.....	47
4.1.2.1.1	Perubahan fonem prefiks {N-} pada morf {m-}	47
4.1.2.1.2	Perubahan fonem prefiks {N-} pada morf {ŋ}.....	48
4.1.2.1.3	Perubahan fonem prefiks {N-} pada morf {n}.....	50
4.1.2.1.4	Perubahan fonem prefiks {N-} pada morf {ŋ}.....	51
4.1.2.2	Pengekalan Fonem	53
4.1.2.2.1	Pengekalan Fonem Prefiks {N-} pada morf {ŋ}.....	53
4.1.2.2.2	Pengekalan Fonem prefiks {N-} pada morf {ŋə}.....	55
4.1.2.2.3	Pengekalan Fonem pada Prefiks {kə-}	56
4.1.2.2.4	Pengekalan Fonem prefiks {tə-}.....	57
4.1.2.2.5	Pengekalan Fonem prefiks {sə-}.....	58
4.1.2.2.6	Pengekalan Fonem prefiks {bə-}.....	59
4.1.2.2.7	Pengekalan fonem pada konfiks {bə-an}.....	61

4.1.2.2.8	Pengekalan Fonem prefiks {mə-}.....	61
4.1.2.2.9	Pengekalan Fonem prefiks {di-}	62
4.1.2.2.10	Pengekalan fonem pada konfiks {di-i}.....	63
4.1.2.3	Peluluhan Fonem.....	64
4.1.2.3.1	Peluluhan fonem pada prefiks {mə-}	64
4.1.2.3.2	Peluluhan fonem Prefiks {kə-}.....	65
4.1.2.4	Penambahan Fonem.....	66
4.1.2.4.1	Penambahan Fonem pada Prefiks {mə-}	66
4.1.2.4.2	Penambahan Fonem pada Konfiks {mə-i}.....	67
4.1.2.5	Pelesapan Fonem.....	68
4.1.2.5.1	Pelesapan Fonem pada prefiks {kə-}.....	68
4.2	Deskripsi Data	Error! Bookmark not defined.

BAB V PENUTUP.....70

5.1 Kesimpulan .....

Error! Bookmark not defined.

5.2 Saran .....

Error! Bookmark not defined.

DAFTAR PUSTAKA.....Error! Bookmark not defined.

LAMPIRAN.....Error! Bookmark not defined.

Tabel Jenis Proses Morfofonemik 5

Dokumentasi bersama Informan dan biodata informan 13

Data Bahasa Melayu Jambi Kelurahan Tahtul YamanError! Bookmark not defined.

Tabel Jenis

No	Morfem yang Bertemu	Hasil Proses Morfologis	Morfem yang Muncul/Hilang	Jenis Proses Morfofonemik
1	{N-} → {m-} + {poŋkaŋ}	{moŋkaŋ}	m	Morfofonemik jenis perubahan fonem
2	{N-} → {m-} + {pake?}	{make?}	m	Morfofonemik jenis perubahan fonem
3	{N-} → {n-} + {timbo}	{nimbo}	n	Morfofonemik jenis perubahan fonem
4	{N-} → {n-} + {taŋgu?}	{naŋgu?}	n	Morfofonemik jenis perubahan fonem
5	{N-} → {ɲ} + {səma?}	{ɲəma?}	ɲ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
6	{N-} → {ɲ} + {sendeɪ}	{ɲendeɪ}	ɲ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
7	{N-} → {ŋ} + {kaniŋ}	{ŋaniŋ}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem

Proses Morfofonemik

8	{N-} → {ŋ} + {ambe?}	{ŋambe?}	ŋ	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
9	{N-} → {ŋ} + {kacau}	{ŋacau}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
10	{N-} → {ŋ} + {koce?}	{ŋoce?}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
11	{N-} → {ŋ} + {kumpo}	{ŋumpo}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
12	{N-} → {ŋ} + {kəbat}	{ŋəbat}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
13	{N-} → {ŋ} + {kəbut}	{ŋəbut}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
14	{N-} → {ŋ} + {simbat}	{ŋimbat}	ɲ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
15	{N-} → {ŋ} + {təta?}	{ŋəta?}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
16	{N-} → {ŋ} + {tu.ih}	{ŋu.ih}	ŋ	Morfofonemik jenis perubahan fonem
17	{N-} → {ŋ} + {aŋam}	{ŋeŋam}	ŋe	Morfofonemik jenis penambahan fonem
18	{N-} → {ŋ} + {iŋon}	{ŋiŋon}	i	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
19	{N-} → {ŋ} +	{ŋece?}	ŋ	Morfofonemik jenis

	{ece?}			pengekalan fonem
20	{N-} → {ŋ} + {əmban}	{ŋəmban}	ŋ	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
21	{N-} → {ŋ} + {ota}	{ŋota}	ŋ	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
22	{N-} → {ŋ} + {udut}	{ŋudut}	ŋ	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
23	{N-} → {ŋ} + {acui}	{ŋacui}	ŋ	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
24	{N-} → {ŋə} + {ɾəsi?}	{ŋəɾəsi?}	ŋe	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
25	{N-} → {ŋə} + {lukar}	{ŋəlukar}	ŋe	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
26	{kə-} + {tawo}	{kətawo}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
27	{kə-} + {umo}	{kumo}	u	Morfofonemik jenis pelepasan fonem
28	{kə-} + {kagi}	{kəlagi}	k	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
29	{tə-} + {tibo}	{tətibo}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
30	{tə-} + {ɾajan}	{təɾajan}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem

31	{tə-} + {kəloa?}	{təkəloa?}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
32	{tə-} + {ləga?}	{tələga?}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
33	{tə-} + {tumpah}	{tətumpah}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
34	{tə-} + {pəŋap}	{təpəŋap}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
35	{sə-} + {kəjap}	{səkəjap}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
36	{sə-} + {ləmpɪɹ}	{sələmpɪɹ}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
37	{di-} + {ayun}	{di ayun}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
38	{di-} + {ɹajut}	{di ɹajut}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
39	{di-} + {gədaŋ} + {-i}	{di gədaŋi}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
40	{di-} + {taɹo?}	{di taɹo?}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
41	{di-} + {tuɹih?}	{di tuɹih}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
42	{di-} +	{di kumpo}	-	Morfofonemik jenis

	{kumpo}			pengekalan fonem
43	{bə-} + {ɔyat}	{bəɔyat}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
44	{bə-} + {guyur}	{bəguyur}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
45	{bə-} + {gocoh}	{bəgocoh}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
46	{bə-} + {bala?}	{bəbala?}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
47	{bə-} + {basuh}	{bəbasuh}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
48	{bə-} + {karaŋ}	{bəkaraŋ}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
49	{bə-} + {koa?}	{bəkoa?}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
50	{bə-} + {ibo}	{bəibo}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
51	{bə-} + {səlaŋ}	{bəsəlaŋ}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
52	{bə-} + {heɾet}	{bəheɾet}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
53	{bə-} + {hambur} + {-	{bəhamburan}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem

	an}			
54	{bə-} + {ləsiɾ} + {-an}	{bələsiɾan}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
55	{bə-} + {ləmbun}	{bəlambun}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
56	{bə-} + {ləgo}	{bəlago}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
57	{mə-} + {ləjut}	{mələjut}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
58	{mə-} + {ləgu}	{mələgu}	-	Morfofonemik jenis pengekalan fonem
59	{mə-} + {gaut}	{məŋgaut}	ŋ	Morfofonemik jenis penambahan fonem
60	{mə-} + {udut}	{məŋudut}	ŋ	Morfofonemik jenis penambahan fonem
61	{mə-} + {ayun}	{məŋayun}	-	Morfofonemik jenis penambahan fonem
62	{mə-} + {gədaŋ}	{məŋədaŋ}	ŋə	Morfofonemik jenis penambahan fonem
63	{mə-} + {dot}	{məŋədot}	ŋə	Morfofonemik jenis penambahan fonem
64	{mə-} + {ləot}	{məŋələot}	ŋə	Morfofonemik jenis penambahan fonem

65	{mə-} + {ɹem}	{məŋɹem}	ŋə	Morfofonemik jenis penambahan fonem
66	{mə-} + {sumpal}	{məŋumpal}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
67	{mə-} + {senderɪ}	{məŋendeɪ}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
68	{mə-} + {kaniŋ}	{məŋaniŋ}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
69	{mə-} + {kəbut}	{məŋəbut}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
70	{mə-} + {kacau}	{məŋacau}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
71	{mə-} + {kumpo}	{məŋumpo}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
72	{mə-} + {tambat}	{məŋəmbat}	ŋə	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
73	{mə-} + {tuɹih}	{məŋuɹih}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
74	{mə-} + {tətaʔ}	{məŋətəʔ}	ŋ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
75	{mə-} + {taŋguʔ}	{mənaŋguʔ}	n	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
76	{mə-} +	{mənimbo}	n	Morfofonemik jenis

	{timbo}			peluluhan fonem
77	{mə-} + {tujah}	{mənujah}	n	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
78	{mə-} + {tario?}	{mənario?}	n	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
79	{mə-} + {ponkaj}	{məmonkaj}	m	Morfofonemik jenis peluluhan fonem
80	{mə-} + {sinjak}	{məsinjak}	ɲ	Morfofonemik jenis peluluhan fonem

Dokumentasi bersama Informan dan biodata informan

Informan I

Nama

Tempat Tanggal Lahir : Jambi, 20 Desember 1974

Alamat : Jl. Kiai H. A. Majid RT 03 Kelurahan

Tahtul Yaman

Pekerjaan : Swasta

Pendidikan : SMP

Ketua Lembaga Adat Melayu (LAM) Kelurahan Tahtul Yaman

Bertempat tinggal di Tahtul Yaman lebih dari 10 tahun

Informan II

Nama : Amir Ar-Rahman

Tempat Tanggal Lahir : Jambi, 10 Maret 1955

Alamat : Jl. A.Majid RT 05 Kelurahan

Tahtul Yaman

Pekerjaan : Pensiun PNS Provinsi

Pendidikan : SLTA

Sejak Lahir Informan bertempat di Kelurahan Tahtul Yaman

Informan III
Nama
: M. Baihaki
Tempat, Tanggal
Lahir : Jambi, 9
September 1977
Alamat : Jl. Kiai

haji A. Majid RT 07, Kel. Tahtul Yaman
Pekerjaan : Ketua RT 07
Pendidikan : Pondok MAN
Bertempat tinggal di Tahtul Yaman lebih dari 20
Tahun

Dokumentasi bersama Bapak
Lurah Tahtul Yaman
Pak Fuad